
En socialnämnd erhöill från polisen uppgift om att ett barn var misstänkt för brott. Nämnden kontaktade därför barnets mor som var vårdnadshavare; fråga om socialnämnden borde ha kontaktat även barnets far som också var vårdnadshavare

Bakgrund

AA och BB har tillsammans sonen CC som är född 1995. De har gemensam vårdnad om CC.

I januari 2008 underrättade polismyndigheten socialförvaltningen i Huddinge kommun om att CC var misstänkt för ”klotter”. Med anledning av de uppgifterna kallade socialförvaltningen CC och BB till ett möte på socialkontoret den 6 februari 2008. Därefter beslutade gruppledaren DD att inte inleda någon utredning rörande CC eftersom det inte hade kommit fram att CC hade något behov av skydd eller stöd.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde jur.kand. EE, på uppdrag av AA, klagomål mot socialförvaltningen i Huddinge kommun. Anmälan avsåg bl.a. att socialförvaltningen inte informerade AA om den inkomna anmälan och inte heller kallade honom till mötet rörande CC.

Utredning

Socialnämnden i Huddinge kommun anmodades att inkomma med utredning och yttrande med anledning av den inkomna anmälan. Yttrandet skulle särskilt avse huruvida AA borde ha underrättats om och hörts över den anmälan socialförvaltningen erhållit avseende AA:s son CC.

Som sitt remissvar ingav socialnämnden ett av förvaltningschefen FF och verksamhetschefen GG upprättat tjänsteutlåtande i vilket, såvitt här är i fråga, anfördes följande.

Ärendet avser AA:s son CC där CC av polisen misstänks för klotter. Med anledning av att CC är under 15 år föranleder ärendet ingen polisiär åtgärd utan lämnas över till socialtjänsten.

Till socialtjänsten inkommer från polisen underrättelse om brottsmisstankeden 16 januari 2008. Den 6 februari 2008 träffar en tjänsteman från ungdomsenheten IFO CC samt dennes vårdnadshavare BB, dvs. modern. I samtalet framför CC och hans mamma BB att CC bor stadigvarande hos vårdnadshavare BB. Enligt CC har han tidigare varit hos sin pappa varannan helg men att det numera inte är lika ofta han är hos pappa. Under ärendet tar inte socialtjänsten kontakt med CC:s andra vårdnadshavare, dvs. hans pappa AA.

Samtalet hos ungdomsenheten IFO leder till bedömningen att en utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen inte ska inledas då mamman bedöms ha hanterat situationen väl angående klottret och inga övriga åtgärder från socialnämndens sida bedöms bli aktuella.

Förvaltningens synpunkter

I Socialstyrelsens bok "Barn och unga i socialtjänsten – utreda, planera och följa upp beslutade insatser" framkommer på s. 31 att när en anmälan inkommer till socialtjänsten om att ett barn misstänks fara illa eller en polisanmälan om att ett barn är misstänkt för ett brott, har socialtjänsten möjlighet att göra en bedömning om påstådda sakförhållanden kan leda till någon åtgärd av nämnden. Detta kallas för en förhandsbedömning. Vidare står det att de kontakter som får tas i en förhandsbedömning är att inhämta tidigare känt material inom socialtjänsten, ta förnyad kontakt med anmälaren för att klargöra anmälan samt kontakta de eller den anmälan rör.

Vidare står det på s. 34 i nämnda bok:

"Det finns inga bestämmelser om att den unge eller vårdnadshavaren ska underrättas om att det inkommit en anmälan när den inte lett till att socialnämnden inleder en utredning. För att kunna ta sitt ansvar som vårdnadshavare enligt föräldrabalken (6 kap. 2 § andra stycket FB) följer emellertid att denne måste informeras om förhållanden som rör hans eller hennes barn. Det är därför lämpligt att socialtjänsten, så snart som möjligt, informerar vårdnadshavare per brev eller telefon att en anmälan inkommit som inte lett till en utredning och att vårdnadshavaren kan ta kontakt med socialtjänsten om han eller hon önskar.

En bedömning måste dock göras i varje enskilt fall. Den kan finnas vissa undantagsfall där det bedöms att det inte är till barnets eller den unges bästa att vårdnadshavare informeras om den inkomna anmälan och att någon utredning inte inletts."

I det föreliggande ärendet kontaktades endast den vårdnadshavare som CC bodde hos för ett samtal i form av en förhandsbedömning. När socialtjänsten gjorde bedömningen att utredning enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen inte var nödvändigt att inleda togs inga vidare kontakter.

Utifrån ovanstående riktlinjer från Socialstyrelsen kan inte förvaltningen anse att det förelåg särskilda skäl att inte kontakta CC:s båda vårdnadshavare. Med anledning av detta instämmer förvaltningen i AA:s kritik av ärendet. Förvaltningen är av den uppfattningen att socialtjänsten självklart ska kontakta båda föräldrarna när dessa är vårdnadshavare och information om deras barn inkommer till socialtjänsten om det inte föreligger särskilda skäl utifrån barnets eller den unges bästa att inte kontakta vårdnadshavare vid en förhandsbedömning.

EE bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

I ett beslut den 31 augusti 2009 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Ett barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Det är i första hand vårdnadshavaren som – enligt föräldrabalkens grundläggande bestämmelser om vårdnaden om barn – bestämmer över barnets personliga förhållanden och har ansvaret för att de angivna behoven blir tillgodosedda.

Socialnämnden har särskilda skyldigheter beträffande barn och ungdomar. Detta kommer till uttryck i bl.a. 5 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, där det stadgas att socialnämnden i nära samarbete med hemmen ska sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver.

Socialnämnden ska, enligt 11 kap. 1 § SoL, utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. När socialtjänsten får in en anmälan om oro för barn görs en s.k. förhandsbedömning, dvs. ett ställningstagande om huruvida de inkomna uppgifterna ska föranleda att en formell utredning inleds eller inte.

En förhandsbedömning grundas i första hand på innehållet i anmälan och förvaltningens tidigare kännedom om den som avses med anmälan. En utgångspunkt för förhandsbedömningen är att nämnden inte kan inhämta uppgifter från någon utomstående. Att inhämta sådana uppgifter är en åtgärd som innebär att en utredning anses inledd. Åtgärder som kan företas inom ramen för en förhandsbedömning är t.ex. att kontakta och upplysa vårdnadshavare om innehållet i anmälan och bereda vårdnadshavare tillfälle att bemöta uppgifterna (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1999/2000 s. 238). Det finns emellertid inte någon lagreglerad skyldighet för nämnden att i samband med att en orosanmälan inkommer kontakta vårdnadshavaren. Det är först om en utredning inleds som en sådan skyldighet föreligger.

Av remissvaret framgår att när socialtjänsten fick in underrättelsen om brottsmisstanke rörande CC kontaktades den vårdnadshavare som CC bodde hos för ett samtal inför förhandsbedömningen. Med ledning av de uppgifter som lämnades beslutades att inte inleda utredning. Någon kontakt togs inte med CC:s andra vårdnadshavare AA.

Omfattningen av det beslutsunderlag som krävs för att nämnden ska kunna ta ställning till om en utredning ska inledas eller inte beror främst på innehållet i anmälan. Om anmälan motiverar att kontakt tas med ett barns vårdnadshavare bör naturligtvis som huvudregel gälla att båda informeras. För det fall vårdnadshavarna inte bor tillsammans har jag inget att erinra emot att nämnden inledningsvis endast kontaktar den vårdnadshavare som barnet bor hos. Beroende på vilka uppgifter som kommer fram har nämnden att ta ställning till om även den andra vårdnadshavaren bör höras för att säkerställa att nämnden får ett tillräckligt underlag inför sitt beslut om en utredning ska inledas eller inte. Om en sådan kontakt inte anses nödvändig

för nämndens bedömning, bör nämnden ändå – om inte särskilda skäl föranleder annat – underrätta denne om den inkomna anmälan.

Jag delar sammanfattningsvis den inställning som nämnden gett uttryck för i remissvaret, dvs. att båda vårdnadshavarna som huvudregel bör underrättas men att särskilda skäl i det enskilda fallet kan motivera avsteg från den regeln. Som framgår av remissvaret fanns inte några sådana särskilda skäl i detta fall. AA borde alltså ha informerats om den inkomna anmälan. Däremot var det kanske inte nödvändigt att också kalla honom till möte hos socialförvaltningen om det, vilket jag utgår ifrån, ändå fanns tillräckligt underlag för den s.k. förhandsbedömningen.

Med de uttalanden som gjorts avslutas ärendet.